

SUOMEN PANKIN
JOHTOKUNTA.

Helsingissä

Loka kuun 7 p. 1922.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

N° 40.

Saap. N° 22.

Nouut.
Siltä 72

Herrojen Pankkivaltuusmiesten kirjeessä viime heinäkuun 28 p:ltä N:o 60 kehoitettua Johtokuntaa laatimaan täydellisen esityksen valmistuksenalaisena olevasta seteliuudistuksesta sekä esittämään ne syyt, joiden Johtokunta katsoo vaativan ryhdyttäväksi tähän uudistukseen tällä hetkellä samoin kuin antamaan tiedon uudistuksen kustannuksista ynnä siitä, missä vaiheessa uudistus tätä nykyä on, saa Johtokunta kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Kuten tiettyä valmistettiin ja laskettiin liikkeeseen kapinan aikana 500, 100, 20 ja 5 markan seteleitä yhteensä 76,640,000 markkaa, joita Eduskunnan päätöksen mukaisesti Suomen Pankin ei tarvinnut sittemmin lunastaa. Kun nämä olivat kaikinpuolin käypien setelien kaltaiset, paitsi että näissä oli korkeammat numerot, käyttivät kaikellaiset keinottelijat tätä seikkaa hyväkseen, väärentäen numerot raaputtamalla ja vieläpä kemiallisiinkin keinoihin turvaten. Tämä suoritettiin usein niin taita-

vasti, että ainoastaan tottunut silmä ja usein vasta suurennusla
sin avulla saattoi väärennyksen todeta. Suuri yleisö ja erittäim
kin ulkomaalaiset, jotka eivät osanneet väärennystä huomata, jou
tui tämän kautta kärsimään, väliin tuntuviakin määriä, ja tästä
taas oli seurauksena monet ikävyydet ja yleinen epäluulo pankin
kaikkiin seteleihin.

Kapinan päättyessä oli pankin setelivarasto mitättömän vä-
häinen. Eräitä lajia puuttui kokonaan ja kumminkin setelien ta
oli suuri. Uusia seteleitä ruvettiin sen tähden heti painatta-
maan entisillä kliseillä, mutta käyttämällä toisenlaatuisia, ai
kaisemmista eriäviä värejä ja merkintää Sarja II. Kun näitäkin
alkoi liikkua vääriä varsinkin 500 ja 100 markkasia, jotka olivat
muovailtu kapinanaikuisista seteleistä jollakin keinoin värjää
mällä, päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin aivan uuden setelimal
hankkimiseksi, mikä toimenpide oli välttämätön jo senkin vuoksi
että usein vielä tavattiin vääriä 20 markkasia n.k. Klingstedtin
seteleitä. Uusien setelipiirustusten valmistaminen uskottiin
professori Saariselle ja samalla suunniteltiin oman täydellisen
setelivalmistuslaitoksen perustamista, koska kliseiden saanti
Berlinistä, jossa ne viime vuosina olivat valmistetut valtion
kirjapainossa, näyttäytyi varsin vaikealta ja melkein pä mahdot
maltakin. Ennen suunnittelun lopullista päättämistä käänryttiin

Ullman 2

919 alkuun
Mellon
mitä ohjeita?

mitellin ko
aituus mi
ulle?

myös Skandinaavian maiden puoleen tiedustelemalla uusien kliseiden saantimahdollisuuksia sekä ottaisivatko sikäläiset setelipainot ehkä valmistaakseen koko aiotun uuden emissionin. Vastaukset kyseilyihin olivat varsin epäedulliset, melkeinpä mahdottomat hyväksyä, koska siellä vaadittiin m.m. täältä lähetettäväksi paperi ja setelien valmistus olisi kestänyt monta vuotta ja korkean valuutan tähden tullut hyvinkin kalliiksi. Ei siis ollut muuta neuvoa kuin ryhtyä toimenpiteisiin setelin saantia varten kotimaasta. Ensimmäinen askel tämän suunnitelman toteuttamiseksi oli, että otettiin herra E. Tilgmannin painokoneet ja että hän itse otettiin pankin tulevan setelipainon johtajaksi. Sillä välin ja jatkettaessa entisten setelien valmistusta, päätettiin rakentaa lisärakennus tulevaa painoa varten, hankkia uusia tarpeellisia koneita ja taitavia seteliteknikkoja, jotta setelien täydellinen valmistus voisi tapahtua pankin omien seinämien sisässä.

Kun Euroopan monesta maasta oli viime vuosina usein kuulunut tehdasmaisesti väärennettyjen setelien ilmestymisestä, pelättiin meilläkin tätä mahdollisuutta ja ryhdyttiin ajattelemaan keinoja sen estämiseksi. Tällöin tultiin omasta kokemuksesta ja seteliteknikkojen neuvosta siihen vakaumukseen, että varmin keino väärennysten vaikeuttamiseksi ja niiden toteuttamiseksi on käsintehdyssä paperissa eikä painattamisessa. Kun kotimaassa ei ollut saatavissa uuteen seteliemissioniin tarvittavaa määrää käsinvalmistettua pa-

peria, käännyttiin tiedustelmilla Ruotsin valtiopankin omistaman paperitehtaan, Tumban puoleen ja samalla myöskin Saksaan, josta viimeainitusta maasta saatiinkin pari kelvotonta mallia. Tumbasta tuli kielteinen vastaus ja setelipainon johtaja Stahlin vakavasti varoitettua turvaantumasta Saksaan siellä nyttemmin tapahtuvien lukuisten varkauksien vuoksi, ei ollut muuta keinoa kuin koettaa saada paperi kotimaasta.

Tämän johdosta ryhdyttiin neuvotteluihin Tervakoski A/B:n ja sen omistaman paperitehtaan kanssa, joka jo vuosikymmeniä oli valmistanut pankin kaiken tarvitseman setelipaperin. Tehdaskin puolestaan suositteli tällöin käsintehtyä paperia ja suostui ryhtymään sitä valmistamaan, mutta tätä varten oli kuitenkin se osa tehtaasta, jossa jo vähemmässä määrin valmistetaan samanlaista paperia, tuntuvasti suurennettava rakentamalla lisärakennus, mistä tultaisiin ottamaan huomioon kaikki varovaisuuslaitteet paperin kontrolloimiseen nähden.

Kun yhtiö samoihin aikoihin oli päättänyt lisätä osakepääomansa puolella sen nykyisestä määrästä eli 3:lla miljoonalla markalla antamalla uusia osakkeita 200 % hinnasta, tarjottiin koko emissio pankille. Otettuaan selvää yhtiön tilasta ja huomattuaan sen varsin varmaksi sekä tarjouksen edulliseksi, päätti pankin Johtokunta ostaa osakkeet mainitusta hinnasta ehdolla kumminkin että yhtiön

johdossa aina tulisi olla yksi pankin edustaja. Tervakosken
yhtiökokous hyväksyi ehdon ja valitsi johtokuntaansa allekirjoit-
taneen Basilierin ja tilintarkastajaksi pankin vanhemman kirjan-
pitäjän von Koskullin. Tehtiin sitten sopimus yhtiön kanssa pa-
perin valmistuksesta, minkä levereerauksen piti alkaa jo noin
vuosi sitten. Paperin hinnasta yhtä vähän kuin sen määräästä ei
tällöin tehty lopullista sopimusta, mutta yhtiölle oli pankin
johdon taholta kyllä ilmoitettu että uusi emissio tulisi val-
mistettavaksi käsintehdystä paperista, lukuunottamatta 10 ja 5
markan seteleitä, joihin oli käytettävä konepaperia.

Syy miksikä tällaista paperia ei ole aikanaan voitu ruveta
valmistamaan, ei ole yksistään tehtaassa vaan ehkä enemmän pankin
setelipainossa, jonka tuli sopimuksen mukaan valmistaa tarvitta-
vat muotit (formut), mutta joita se tähän mennessä ei ole vielä-
kään kyennyt kelvollisia valmistamaan. Kun tämän johdosta koko
uusi painos olisi lykkäytynyt epämääräiseksi ajaksi, täytyi Joh-
tokunnan luopua aikaisemmasta päätöksestään ja tilata konetehtyä
paperia 100, 50, 10 ja 5 markan seteleihin, jota vastoin 1000
ja 500 markan seteleihin nähden pysyttiin aikaisemmassa päätökses-
sä.

Uutta setelipainoa varten ostettujen koneiden ja kaluston
hankintakustannukset nousivat vuoden 1921 loppuun saakka

Mullon 2

Käyttämällä
nauhan toi-
men 2

Mullon 2

Smk:aan 5,022,666:55 ja uuden setelipainon rakennuskustannukset

Smk:aan 2,836,475:56. Tervakoski Osakeyhtiön osakkeiden ostoon,

joita osakkeita pankilla nykyään on hallussaan kaikkiaan 713 kpl.

Yhtiön koko osakemäärän ollessa 1800 kpl., käytettiin Smk.

7,130,000:--.

Uuteen seteliemissioniin tulee kulumaan kaikkiaan kuusi se-

teliyksikköä eli 5, 10, 50, 100, 500 ja 1000 markan setelit. Sete-

leitä oli vuoden 1921 lopussa liikkeellä seuraavat määrät:

1000 mk.	- - - - -	416,042 kpl.
500 "	- - - - -	459,982 "
100 "	- - - - -	4,642,405 "
50 "	- - - - -	2,031,546 "
20 "	- - - - -	3,011,691 "
10 "	- - - - -	4,224,442 "
5 "	- - - - -	4,921,498 "
1 "	- - - - -	10,764,710 "
50 pennin	- - - - -	4,969,932 "
25 "	- - - - -	9,457,220 "

Painokset määrättiin uutta emissioonin varten seuraavik-

mitä jätettiin
si:

1000 mk.	- - - - -	600,000 kpl.
500 "	- - - - -	500,000 "
100 "	- - - - -	6,000,000 "
50 "	- - - - -	6,000,000 "
10 "	- - - - -	15,000,000 "
5 "	- - - - -	10,000,000 "

Uudesta emissioonista on jätetty pois 20 markan seteli, syy

2
tällä
tä että Johtokunnan mielestä seteliyksikköjen lukua on supistettava
sekä setelisarja järjestettävä siten, että kutakin kokoa olisi kaksi
seteliyksikköä eli kokoa 68 x 120 mm. 5 ja 10 markan setelit, kokoa
136 x 120 mm. 50 ja 100 markan setelit sekä kokoa 204 x 120 mm.
500 ja 1000 markan setelit. Siltä varalta että tuonnempana havai-
taan, että 20 markan setelin poisjäämisestä on huomattavaa haittaa,
on Johtokunta ryhtynyt toimenpiteisiin, että tämäkin setelityyppi
voidaan tarvittaessa myöhemmin ottaa lyhyen ajan kuluessa käytäntöön.

Uutta emissioonaa varten on tilattu Tervakosken osakeyhtiöltä
tarpeellinen määrä ^{kone}paperia 5, 10, 50 ja 100 markan seteleitä varten,
tehdn hinta viime vuonna 62 mk. kg:lta sekä kuluvana vuonna 100 mk.
kg:lta, joten paperien hinta näille seteleille tekee yllämainittuja
painoksia varten yhteensä 4,316,000 markkaa. 500 ja 1000 markan
setelit tulevat painettavaksi käsintehtyille paperille, jota varten
on tilattu 9000 kg. käsintehtyä paperia à 300 mk. kg:lta eli yhteen-
sä 2,700,000 markan edestä. Tästä määrästä tarvitaan 500 ja 1000
markan setelien emissioonaa varten 3040 kg., joten loppumäärä käsin-
tehtyä paperia käytetään seuraavina vuosina sekä 500 ja 1000 markan
setelien lisäpainoksia että myös 100 markan lisäpainosta varten.
Konepaperi kutakin 5 ja 10 markan seteliä kohden tulee niinmuodoin
nykyään maksamaan noin 9½ penniä ja kutakin 50 ja 100 markan sete-
liä kohden 19 penniä sekä käsintehty paperi 500 ja 1000 markan sete-

leihin 86 penniä kutakin seteliä kohden. Mitä painatuskustannuks
tulee, ei voida vielä, kun setelipaino vasta on ollut muutamia
kuukausia käynnissä ja kuparipaino näinä päivinä vasta alkaa työ
sä, niitä tarkalleen määritellä, mutta tulevat ne todennäköisest
nousemaan 5:stä pennistä 20 penniin kappaleelta ollen luonnolli-
sesti huokeampia alemmille rahayksiköille ja kalliimpia ylempill

*Paino kunnossa
& tehtävä*

Uuden emissioonin seteleistä on nykyään 5 ja 10 markan set
lien koko painos painettu ja näinä päivinä alotetaan painaa 50
100 markan seteleitä. Siinä tapauksessa että käsintehty paperi
valmistuu joulukuun alkuun voi 1000 markan setelien painatus alk
tällöin, jota vastoin 500 markan setelien painatus voi alkaa vas
ensi vuoden maaliskuussa, koska kliseitä ei sitä ennen saada va
miiksi. Kaikki muut setelit, paitsi 500 markan seteli, voidaan
siis laskea liikkeelle ensi vuoden alussa, ellei käsintehtyyn pa
perin valmistus tule tuottamaan vaikeuksia. 500 markan seteli
taas tulenee valmiiksi ensi maaliskuun kuluessa.

Mitä tulee vanhojen setelien liikkeestä poistamiseen ja ni
den lunastusajan määräämiseen, tulee Johtokunta tuonnempana teke
mään asiasta Pankkivaltuusmiehille esityksen.

Chadhemat
A. Bassin *L. G. K. K. K.* *M. Proberg*

N. L. Lund